

CRISTINA UNGUREANU

Dicționar de terminologie sociolingvistică

INSTITUTUL EUROPEAN
2017

CUPRINS

MULȚUMIRI / 9

PREFAȚĂ / 11

DICTIONAR / 13

ANEXĂ: SOCIOLINGVIȘTI MARCANȚI AI SECOLULUI AL XX-LEA / 277

BIBLIOGRAFIE / 289

ABORDARE DIDACTICĂ PLURINORMALISTĂ

(engl. plurinormalistic didactic approach, fr. approche didactique plurinormaliste)

Didactică a variației care se ocupă de *semnificația în context* a discursului oral și scris. Aceasta integrează în parametrii situației de enunțare mizele sociale, interacțiunile, inclusiv reprezentările pe care locutorii le au despre acestea, efectele căutate și produse înscriindu-se, astfel, în dinamica plurală a interacțiunilor verbale contextualizate. Oferă metode de gestionare a situațiilor și nu a codurilor prefabricate (Ledegen 2013: 392). Abordarea didactică plurinormalistă ia cu adevărat în calcul practicile lingvistice și culturale ale elevilor. Miza acestei înnoiri didactice este verificarea instaurării de către școală a insecurității lingvistice, factorul eșecului școlar (Blanchet / Clerc / Rispail 2014: 283). **Vezi și:** *abordare didactică plurinormativă; abordare didactică (mono)normativă*

Bibl.: Ledegen 2013; Blanchet / Clerc / Rispail 2014

ABORDARE DIDACTICĂ PLURINORMATIVĂ

(engl. plurinormative didactic approach, fr. approche didactique plurinormative)

Spre deosebire de didactica (mono)normativă aceasta este o didactică a varietăților. Bazându-se pe noțiunea de comunicare în sens structuralist, aceasta are drept scop stăpânirea sensului intern al enunțului în funcție de „nivelurile” sau „registre” limbii. Lucrează pe tipologii textuale, chiar orale, încercând predarea mai multor norme adaptate situațiilor de comunicare stereotipizate. Obiectul său principal este învățarea codurilor lingvistice și, mai ales, a codurilor normative dominante, chiar dacă relativizate. Cunoașterea diverselor „registre” de limbă nu permite automat folosirea lor în mod adecvat. Tipologiile predate sunt restrictive și rigide și nu iau în considerare amestecurile de posibile coduri, strategiile individuale, reflecția metadiscursivă (Ledegen 2013: 392). **Vezi și:** *abordare didactică (mono)normativă; abordare didactică plurinormalistă*

Bibl.: Ledegen 2013

ABORDARE PRESCRIPTIVĂ

(engl. prescriptive approach, fr. approche prescriptive)

Numită și prescriptivism, aceasta se referă la ceea ce numim „etichetă lingvistică” (Mesthrie *et al.* 2009: 12). Este o doctrină care susține că anumite forme ale unei limbi sunt incorecte și trebuie înlocuite cu altele corecte: ex. dubla negație în engleză – *I don't see no horses* (Swann *et al.* 2004: 249). Abordarea prescriptivă este abordarea tradițională a predării gramaticii în școli. **Vezi și:** *abordare descriptivă*

Bibl.: Swann *et al.* 2004; Mesthrie *et al.* 2009

ACCENT

(engl. accent, fr. accent)

Modul în care oamenii folosesc pronunția în timpul actului vorbirii (Trudgill 1992: 9). Harmegnies (1997: 9) distinge două sensuri:

- 1) primul vizează preponderența relativă dată de vorbitor unui segment al lanțului vorbirii; în acest caz vorbim de accent fix, accent liber etc. (este un sens exploatat mai ales de fonetică și fonologie);
- 2) cel de-al doilea sens (cunoscut în sociolingvistică) este strict legat de aspectele fonetice ale enunțurilor și se referă la totalitatea caracteristicilor de pronunțare legate de originea lingvistică, teritorială sau socială a vorbitorului, a căror percepere permite identificarea provenienței vorbitorului. Vorbim, în general, de accent străin atunci când acele caracteristici fonetice ale vorbirii într-o limbă indică faptul că subiectul / vorbitorul folosește o altă limbă, cel mai des limba maternă sau dominantă (ex. *accent american*, *accent din est*, *accent franțuzesc* etc.).

Bibl.: Trudgill 1992; Harmegnies 1997

ACHIZIȚIA LIMBII

(engl. language acquisition, fr. acquisition de la langue)

Proces subconștient care are drept rezultat o cunoaștere lingvistică înmagazinată în mod subconștient în creier (Krashen 1994: 45). În studiile referitoare la învățarea unei limbi în context monolingv, bilingv ori multilingv se face adesea distincția între „achiziția” și „învățarea” limbii (Swann *et al.* 2004: 164). Krashen (1994: 45) consideră că învățarea unei limbi este un proces conștient în urma căruia rezultă „o știință” asupra limbii. În acest caz, *achiziția limbii* este incidentă și implicită, iar *învățarea limbii* este intenționată și explicită. Acest termen se folosește, adesea, și pentru achiziționarea timpurie a unei limbi, existând chiar multe cercetări referitoare la etapele în care sunt achiziționate de către copii diverse elemente lexicale și gramaticale (Swann *et al.* 2004: 164).

Bibl.: Krashen 1994; Swann *et al.* 2004

ACOMODARE LINGVISTICĂ

(engl. accomodation, fr. accomodation)

Procesul prin care participanții unei conversații își adaptează accentul, dialectul / registrul sau alte caracteristici lingvistice în funcție de limbajul celorlalți participanți (Trudgill 1992: 7). În timpul conversației, participanții au posibilitatea să-și folosească cunoștințele legate de credințele și valorile interlocutorilor lor și să-și

ACCENT

(engl. accent, fr. accent)

Modul în care oamenii folosesc pronunția în timpul actului vorbirii (Trudgill 1992: 9). Harmegnies (1997: 9) distinge două sensuri:

- 1) primul vizează preponderența relativă dată de vorbitor unui segment al lanțului vorbirii; în acest caz vorbim de accent fix, accent liber etc. (este un sens exploatat mai ales de fonetică și fonologie);
- 2) cel de-al doilea sens (cunoscut în sociolingvistică) este strict legat de aspectele fonetice ale enunțurilor și se referă la totalitatea caracteristicilor de pronunțare legate de originea lingvistică, teritorială sau socială a vorbitorului, a căror percepere permite identificarea provenienței vorbitorului. Vorbim, în general, de accent străin atunci când acele caracteristici fonetice ale vorbirii într-o limbă indică faptul că subiectul / vorbitorul folosește o altă limbă, cel mai des limba maternă sau dominantă (ex. *accent american*, *accent din est*, *accent franțuzesc* etc.).

Bibl.: Trudgill 1992; Harmegnies 1997

ACHIZIȚIA LIMBII

(engl. language acquisition, fr. acquisition de la langue)

Proces subconștient care are drept rezultat o cunoaștere lingvistică înmagazinată în mod subconștient în creier (Krashen 1994: 45). În studiile referitoare la învățarea unei limbi în context monolingv, bilingv ori multilingv se face adesea distincția între „achiziția” și „învățarea” limbii (Swann *et al.* 2004: 164). Krashen (1994: 45) consideră că învățarea unei limbi este un proces conștient în urma căruia rezultă „o știință” asupra limbii. În acest caz, *achiziția limbii* este incidentă și implicită, iar *învățarea limbii* este intenționată și explicită. Acest termen se folosește, adesea, și pentru achiziționarea timpurie a unei limbi, existând chiar multe cercetări referitoare la etapele în care sunt achiziționate de către copii diverse elemente lexicale și gramaticale (Swann *et al.* 2004: 164).

Bibl.: Krashen 1994; Swann *et al.* 2004

ACOMODARE LINGVISTICĂ

(engl. accomodation, fr. accomodation)

Procesul prin care participanții unei conversații își adaptează accentul, dialectul / registrul sau alte caracteristici lingvistice în funcție de limbajul celorlalți participanți (Trudgill 1992: 7). În timpul conversației, participanții au posibilitatea să-și folosească cunoștințele legate de credințele și valorile interlocutorilor lor și să-și